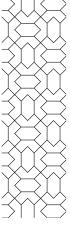

CITATION

Tuncay KARATEKE, "The University Tendency of the Female Students at the Last Grade at the Imam Hatip High School: The Sample of Elazig Province" *Bozok University Journal of Faculty of Theology [BOZIFDER]*, 17, (2020/17) pp. 221-239.

İMAM HATİP LİSESİ SON SINIF KIZ ÖĞRENCİLERİNİN ÜNİVERSİTE YÖNELİMLERİ: ELAZIĞ İLİ ÖRNEĞİ

The University Tendency of The Female Students at The Last Grade at The Imam Hatip High School: The Sample of Elazig Province

Tuncay KARATEKE

Dr. Öğr. Üyesi,

Firat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü.

Assist. Prof.,

Firat University Faculty of Theology Department of Philosophy and Religious Sciences.

tkarateke@firat.edu.tr, Orcid: 0000-0002-0061-1405.

Öz

Bu araştırmanın amacı, imam hatip lisesi son sınıf kız öğrencilerinin üniversite yönelimlerini belirlemektir. Araştırma nicel araştırma yönteminin betimsel tarama modelinde yapılandırılmıştır. Araştırmanın örneklemi 2018-2019 eğitim öğretim yılının sonunda Elazığ merkezde bulunan üç imam hatip lisesinden gönüllü olarak çalışmaya katılan 220 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri anket formu kullanılarak toplanmıştır. Veriler SPSS programında frekans (f) ve yüzde (%) olarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin %54,1'inin üniversiteye hazırlandığı, %37,7'sinin kısmen hazırlandığı belirlenmiştir. Katılımcıların %95'lik bir kısmının öncelikli olarak üniversiteye gitmeyi düşündüğü, %3,6'sının ise öncelikli olarak din hizmetlerinde görev almayı istediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin %29,5'inin ilk beş tercihinde ilahiyat fakültesine yer vermeyi düşündüğü, %80'inin ilk yıl veya ikinci yıl istediği bölüm için yeterli puanı alabileceğini düşündüğü, %79,5'inin ilk yıl istediği bölüme girememesi durumunda ikinci yıl tekrar sınava girmeyi düşündüğü görülmüştür. Katılımcıların, sınav sistemini, sınava yeterince hazırlanamamalarını ve İHL'nin eğitiminin yetersiz oluşunu üniversiteye girmelerinde engelleyici faktör olarak gördükleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin cinsiyetlerini ve ailevi nedenleri üniversiteye gitmede engel olarak görmedikleri anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, İmam Hatip Lisesi, Kız Öğrenciler, Üniversite Yönelimi, Üniversite Engeli.

Abstract

The aim of this research is to determine the university tendencies of the female students at the last grade at the imam hatip high School. The research was made in the descriptive survey model of the quantitative research method. The sampling of research

KAYNAKÇA

Tuncay KARATEKE, "İmam Hatip Lisesi Son Sınıf Kız Öğrencilerinin Üniversite Yönelimleri: Elazığ İli Örneği"

Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi [BOZIFDER], 17, (2020/17) ss. 221-239. **Makale Geliş T:** 18/10/2019

Kabul T: 30/03/2020 **Makale Türü:** Araştırma Makalesi.

consists of 220 students, who voluntarily attended, from three imam hatip high schools in centers of Elazig at the end of 2018-2019 academic year. The data of research was collected with the use of survey form. The data is analyzed as the frequency (f) and percentage (%) in SPSS program. According to the results of the research, it was determined that while 54,1% of students prepare for the university, 37,7% of them prepare partly. It was determined that 95% of the participants partly consider to firstly to go to the university, 3,6% of them want to have a duty in the religious service. It was determined that 29,5% of the students consider to include faculty of theology in their first five preference, 80% of them consider they can get enough points in the first or second year for the department they want, 79,5% of them consider taking the exam in the second year if they are not able to enter the desired department in the first year. It was determined that the participants consider that the exam system, not preparing the exam sufficiently and inadequate education of IHL are the preventive factors for them to enter the university. The students do not consider that their gender and the family reasons are the obstacle for them to enter the university.

Keywords: Religious Education, Imam Hatip High School, Female Students, University Tendency, University Obstacle.

GİRİŞ

Türkiye'nin nüfusu 41.139.980 erkek, 40.863.902 kadın olmak üzere toplam 82.003.882 kişiye ulaşmıştır.¹ Bu nüfusun 18.108.860'ı temel eğitim ve ortaöğretimde eğitim görmektedir. Birçok ülkenin nüfusundan² daha fazla olan bu sayı içerisinde kızların sayısı 8.714.735'tir. Bu öğrencilerden ortaöğretime devam eden 5.649.594 öğrencinin 2.635.522'si kız, 3.014.072'si ise erkek öğrencidir. Ortaöğretime devam eden kız öğrencilerden imam hatip lisesini tercih edenlerin sayısı ise 339.177'dir. İmam hatip lisesine giden toplam öğrenci sayısı 605.869 olduğuna göre³ imam hatip lisesi öğrencilerinin yarısından fazlası kızdır. Bu kızların ortaöğretim kız öğrencileri içerisindeki oranı ise %12,8'dir. Diğer bir ifadeyle ortaöğretime devam eden 100 kız öğrencinin ortalamaya 13'ü imam hatip lisesine gitmektedir. Diğer liselere devam eden kızların oranı erkeklerden az iken, imam hatip liselerine devam eden kızların erkeklere oranı ise daha fazladır. Dolayısıyla ortaöğretim içerisinde farklı bir konumda olan bu okullarda öğrenim gören kızların üniversite yönelimlerinin nasıl olduğu dikkate değer bir konudur.

¹ Türkiye İstatistik Kurumu, "Nüfus ve Demografi", <https://biruni.tuik.gov.tr/yayin/views/visitorPages/index.zul>, erişim: 27 Eylül 2019.

² https://www.wikiwand.com/tr/Nüfuslarına_göre_ülkeler_listesi, erişim, 1 Ekim 2019.

³ https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/06141052_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2018_2019.pdf, erişim: 27 Eylül 2019.

Kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla rağbet gösterdiği imam hatip liseleri 1924 yılında çıkartılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun 4. maddesine dayanılarak açılmış okullardır.⁴ Açıldığı yıllarda daha çok imam, hatip, vaiz, müftü gibi erkek din görevlisi yetiştirmeyi amaçladığından kız öğrenciler kayıt yaptırmamıştır. 1930 yılında kapatılan bu okullara,⁵ imam hatip okulu adıyla tekrar açıldığı 1951 yılından 1960'lı yıllara kadar, önceki dönemde olduğu gibi yine kız öğrenciler kayıt yaptırmamıştır. 1960'lı yıllara gelindiğinde bazı aileler kızlarını imam hatip okullarına kaydettirmek istemiş, hukuki olarak kızların bu okullara gitmesine bir engel olmadığından bu okullarda kız öğrenci sayısı gittikçe artmıştır. Ancak 1972 yılında çıkarılan “İmam Hatip Okulu İdare Yönetmeliği'nde” öğrencilik şartları arasına “erkek olmak”⁶ şartı konulmuş ve kız öğrencilerin imam hatip okullarına yönelimi durdurulmuştur.⁷ Bir kız öğrenci velisi tarafından yönetmelikteki “erkek olmak” şartı dava konusu yapılıncaya, 1976 yılında, Danıştay Başkanlığı ilgili yönetmelikteki “erkek olmak” şartını iptal etmiştir.⁸ Danıştay kararı ile kızların bu okullara gidebilmesinin önünün açılması,⁹ bu okullardan mezun olan kızların işe girme imkânına sahip olması gibi olumlu gelişmeler sonucunda İHL'deki kız öğrenci sayısında artış görülmüştür.

İmam hatip okullarının adı 1973'te yürürlüğe giren Milli Eğitim Temel Kanunu ile imam hatip lisesi olarak değiştirilmiştir. Bu kanun ile İHL mezunlarının yükseköğretime hazırlayıcı vasfı tescil edilmiş olması-

⁴ Halis Ayhan, *Türkiye'de Din Eğitimi* (İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 2014), 48; Mustafa Öcal, *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Din Eğitimi* (İstanbul: Dergah Yayınları, 2017), 127.

⁵ Mustafa Öcal, *İmam-Hatip Liseleri ve İlköğretim Okulları* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 1994), 33; İsmet Parmaksızoğlu, *Türkiye'de Din Eğitimi* (Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1966), 25.

⁶ MEB Tebliğler Dergisi, 29 Mayıs 1972, sayı 1700, s. 185.

⁷ Mustafa Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri (1913-2013)* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2013), 184-186.

⁸ Danıştay'ın 15.12.1976 gün ve 1976/4374 sayılı kararı.

⁹ Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri (1913-2013)*, 188; Öcal, *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Din Eğitimi*, 227-231; Mustafa, Öcal, “Türk Hukuk Mevzuatında Din Eğitimi ve Öğretiminin Yeri ve Uygulama Biçimi”, *Avrupa Birliği Sürecinde Dini Kurumlar ve Din Eğitimi*, editör İlyas Çelebi (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2007); İren Özgür, *İmam Hatip Okulları İnanç, Siyaset ve Eğitim*, çeviren Hazal Yalın-Egemen Özkan, (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2015), 55; H. Yusuf Acuner, *Paydaşlarına Göre Bir Durum Analizi*, (Rize: STS Yayınları, 2016), 28.

na rağmen, o tarihlerde bu okullarda okuyan öğrenciler “okul” döneminin öğrencileri olarak görüldükleri için üniversiteye kabul edilmemiştir. İmam hatip liselerinin ilk mezunları 1975-1976, üniversiteye girişleri ise 1976-1977 öğretim yılında gerçekleşmiştir. Bu tarihe kadar imam hatip okullarının ve meslek okullarının üniversiteye girmeleri “fark ders sınavları” olarak belirtilen 6 adet kültür ve fen derslerinden sınava girerek lise diploması alınması ile mümkün olmuştur. Bu tarihten sonra Türkiye’de İHL öğrenci sayılarında artışlar görülmeye başlanmış, İHL’ye sadece din hizmetlerinde çalışmak isteyenler değil öğretmen, doktor, mühendis gibi görevlerde çalışmak isteyenler de yönelmiştir. Bu durum 1982 Anayasası’na göre 1983 tarihinde yeniden gözden geçirilen Milli Eğitim Temel Kanunu’nda da aynen korunmuştur.¹⁰ Bütün bu düzenlemeler İHL’nin öğrenci sayısını, özellikle de kız öğrenci sayısını artırmıştır.

İmam hatip lisesindeki kız öğrencilere ait ilk resmî istatistiksel bilgi 1989-1990 öğretim yılına aittir. Bu tarihte imam hatip liselerinin orta ve lise kısmında toplam öğrenci sayısının %24,9’u (69.624) kız öğrenciden oluşmaktadır. Bu oran yıllar içerisinde artış göstermekle birlikte, erkek öğrenci sayısını geçememiştir. 1997 yılında sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim ve 1998 yılında alınan katsayı kararı ile bu okullardaki öğrenci sayısı azalmaya başlamış, 1996-1997 öğretim yılında 510.821 olan öğrenci sayısı, 1998-1999 öğretim yılında 192.610’a gerilemiştir. Bu düşüş kız ve erkek öğrenci oranını değiştirmiş ve kızlar çoğunluğu oluşturmuştur. Alınan bu kararın etkisiyle, ilk defa 1999-2000 öğretim yılında kızların oranı (%50,25) erkeklerin oranını geçmiştir. Sonraki yıllarda bu oran azalsa da 2006-2007 öğretim yılından itibaren kızların oranı erkeklerin önünde olmuştur.¹¹

Öcal, bu dönemde kızların bu okullara gönderilmesinin bir amacının başörtüsü problemi, bir diğer nedeninin ise üniversiteye girip okuyabilme imkânı bulması halinde okutulması, bu imkânı bulamadığı takdirde

¹⁰ Öcal, *Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Din Eğitimi*, 217-218; Ahmet Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005), 293-294; Suat Cebeci, “İmam Hatip Liselerinden Mezun Olanların Yönelişleri ve Sebepleri”, *Türkiye’de Din Eğitimi ve Öğretimi*, (İstanbul: İslam Medeniyeti Vakfı, 1993), 113; Suat Cebeci, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye’de Din Eğitimi*, (Ankara: Akçağ Yayınları, 2005), 181.

¹¹ Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri (1913-2013)* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2013), 188; Öcal, *Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Din Eğitimi*, 227, 231.

genel kültür edinme yanında dinî bilgi öğrenmiş bir ev hanımını olmasını sağlamak olarak belirtmektedir. Dikkat çektiği bir başka nokta ise gençlerdeki dejenerasyon sorunu ve diğer okullardaki din derslerinin yetersizliğidir.¹² Önen ise, Türkiye’de kız öğrencilerin okullaşma oranındaki problemlere rağmen kız öğrencilerin imam hatip liselerini tercih etme nedenlerini aile yapıları, diğer liselerde ahlaki yozlaşmanın olması, bu okulların daha güvenilir olarak algılanması, erkeler ile kızların ayrı sınıflarda okutulması, kızların başörtülü olarak bu okullara gidebilmeleri, toplumun genel ahlak ve inanç yapısına uygun eğitim aldıklarının düşünülmesi olarak ifade etmektedir. Vurguladığı bir başka nokta ise bu okulların sadece ortaöğretimin öngördüğü bilgileri vermekle kalmayıp, aynı zamanda yapısı ve işleyişiyle, kılık kıyafet anlayışıyla, çeşitli davranış biçimleriyle geleneksel aile modeline ve cinsiyet rollerine uygun bir eğitim sunmasıdır.¹³ Bu sebeplere ek olarak kızların bu okullara gönderilmesinin diğer bir nedeni de 1950’lerden sonra kentlere yoğun göç ile, kentlerin olumsuzluklarından kızları korumaya çalışmak olduğu belirtilmiştir.¹⁴ Yapılan son araştırmalarda ise kızların bu okulları tercih etme nedenleri arasında din eğitimi alma isteğinin ön planda olmasıdır.¹⁵

1973 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 32. maddesine göre hem mesleğe hem de yüksek öğrenime öğrenci yetiştiren imam hatip liseleriyle ilgili literatüre bakıldığında, bu okullarda öğrenim gören kızların yüksek öğrenime devam edip etmeyeceği, edeceklerse hangi alanlara yönelecekleriyle ilgili sınırlı sayıda çalışma yapılmıştır. Bu konuyla ilgili Dikbıyık’ın,¹⁶ Eyüp Kız Anadolu İHL son sınıf öğrencilerinin üniversite yönelimleri üzerine yaptığı araştırmada öğrenci-

¹² Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri (1913-2013)* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2013), 188-189.

¹³ Engin Önen, “Din, Devlet ve Toplum İlişkileri Bağlamında Dini Eğitime Yönelen Kız Öğrenciler Sorunu”, *Sosyoloji Dergisi Gençlik Özel Sayısı*, 2003:109-113.

¹⁴ Sema Erder, *Kentsel Gerilim*, (Ankara: Umag Yayınları, 1997), 131-132.

¹⁵ Fatih Çınar, “İmam Hatip Liselerinden Beklentiler”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11/60 (2018): 1249; Şuayip Özdemir - Tuncay Karateke, “Öğrencilerin İmam Hatip Liselerini Tercih Etme Nedenleri (Elazığ Örneği)”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 45 (Aralık 2018): 5-33; Hatice Budak, “TEOG Sınavında Başarılı Olan Öğrencilerin İmam Hatip Lisesini Tercih Nedenleri ve Sosyal Kimlik İnşa Sürecinde İmam Hatip Lisesinin Rolü”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 12/64 (2019): 446.

¹⁶ Coşkun Dikbıyık, “Eyüp Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Üniversite Yönelimleri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 4/33 (2016).

lerin neredeyse tamamının üniversite eğitimi almak istedikleri tespit edilmiştir. İmam hatip lisesi öğrencileri üzerine yapılan çalışmalarda ise bu konuya doğrudan olmasa da kısmi olarak değinen çalışmalar bulunmaktadır.¹⁷

2011 yılında katsayı probleminin tamamen çözülmesi ile farklı alanlara yönelebileme imkânının sağlanması¹⁸ ve 4+4+4 yasası olarak bilinen 6287 sayılı Kanun ile orta kısımların yeniden açılması¹⁹ ile bu okullarda niceliksel bir artış görülmektedir. Bu çalışma ile bu niceliksel artışın niteliğe dönüşebilmesi için bu okullar hakkında politika ve program üretenele bakış açısı kazandırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca bu okullarda okuyan kızların üniversite yönelimlerinin belirlenmesi, bu okulların programlarının yenilenme süreçlerinde konuyla ilgili olanlara veri sağlayacaktır. Yine bu çalışmanın cinsiyet özelinde bir çalışma olması ve kızların üniversite eğitimi alma konusundaki engellerini ortaya koyması açısından önemlidir.

Bu çalışma ile erkeklerden daha fazla kız öğrencilerin rağbet ettiği imam hatip liselerinin son sınıflarında öğrenim gören kız öğrencilerin üniversite yönelimlerini tespit etmek amaçlanmaktadır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İHL son sınıf kız öğrencileri üniversite sınavına hazırlanıyorlar mı?
2. İHL son sınıfta öğrenim gören kızların mezuniyet sonrası ilk öncelikleri nelerdir?
3. İHL son sınıfta öğrenim gören kızlar üniversite eğitimi almayı düşünmekte midir?
4. İHL son sınıf kız öğrencilerinin ilk beş tercihinde ilahiyat fakültelerine yer verme oranı nedir?
5. İHL son sınıf kız öğrencilerinin üniversite eğitimi almalarının önündeki engeller nelerdir?

¹⁷ İbrahim Aşlamacı, *Öğrenci ve Öğretmenlerine Göre İmam-Hatip Liseleri: Profiller, Algular, Memnuniyet, Aidiyet*, (İstanbul: Değerler Eğitim Merkezi, 2017); Mehmet Korkmaz, “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri”, *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/ (2013); Cebeci, “İmam Hatip Liselerinden Mezun Olanların Yönelişleri ve Sebepleri”.

¹⁸ Mustafa Öcal, “İmam Hatip Liselerinde Din Eğitimi”, editör Mustafa Köylü-Nurullah Altaş, (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2014): 252.

¹⁹ Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri (1913-2013)* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2013), 368.

1. YÖNTEM

1.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, İHL'de öğrenim gören son sınıf kız öğrencilerin üniversite yönelimlerini betimsel olarak ortaya koymak amaçlandığından çalışma, nicel araştırma yönteminin betimsel tarama modelinde yapılandırılmıştır. Tarama modeli “*bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği*”²⁰ araştırmalardır.

1.2. Araştırmanın Çalışma Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın “*çalışma evreni*”,²¹ kolay ulaşılabilir olması nedeniyle Elazığ ilindeki kız öğrencilerin öğrenim gördüğü imam hatip liseleridir (Cumhuriyet Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi, İmam Efendi Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi, Zafer Kılıç İmam Hatip Lisesi). Bu okullarda öğrenim gören son sınıf kız öğrencileri içerisinde çalışmaya gönüllü olarak katılan 220 kız öğrenci bu araştırmanın örneklemi oluşturmuştur.

1.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

2018-2019 eğitim-öğretim yılı sonunda yapılan bu çalışmanın verileri anket formu ile toplanmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu, öğrencilere ait bilgiler ve öğrencilerin üniversite yönelimlerini belirleyen bölüm olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Anket soruları hazırlanırken daha önce yapılan çalışmaların incelenmesi, yapılan çalışmanın kalitesini artıracığından,²² öncelikle literatürdeki çalışmalar²³ incelenmiştir. Literatürden de istifade edilerek oluşturulan anket formunun kapsam geçerliliğine bakılmıştır.

Kapsam geçerliliği istatistiksel bir çalışma olmayıp, ilgili soruların öl-

²⁰ Şener Büyüköztürk v. dğr., *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2012), 14-22.

²¹ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 20. Baskı (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2009), 110-117.

²² Bilal Sevinç, “Survey Araştırması Yöntemi”, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, 3. Baskı, Editör Kaan Böke (İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım, 2011), 252.

²³ Dikbiyık, “Eyüp Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Üniversite Yönelimleri Üzerine Bir Değerlendirme”; Aşlamacı, *Öğrenci ve Öğretmenlerine Göre İmam-Hatip Liseleri: Profiller, Algılar, Memnuniyet, Aidiyet*.

çülmek istenen özelliği ölçüp ölçmediğiyle ilgili uzman görüşünün alınmasıdır.²⁴ Bu nedenle kapsam geçerliliğiyle ilgili iki öğretmenin ve iki öğretim üyesinin görüşleri alınmıştır. Daha sonra soruların öğrenciler tarafından anlaşılır olup olmadığını belirlemek için pilot çalışma yapılmıştır. Gerekli dönütler alındıktan sonra, anket formuna son şekli verilmiştir. Çalışmanın örnekleme anket uygulanabilmesi için, öncelikle izin alınması gerektiğinden,²⁵ Elazığ Milli Eğitim Müdürlüğüne dilekçeyle başvuruda bulunulmuştur. Anket sorularının incelenmesi sonucunda, belirlenen okullarda (Cumhuriyet Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi, İmam Efende Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi, Zafer Kılıç İmam Hatip Lisesi) uygulamayı gerçekleştirebilmek için gerekli onay/izin alınmış²⁶ ve okul idaresine bilgi verilerek anketler uygulanmıştır. Anket uygulandıktan sonra elde edilen veriler, SPSS 22 programında betimsel (frekans, yüzde) olarak analiz edilmiştir.

2. BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin üniversite sınavına hazırlanıp hazırlanmadıkları, İHL sonrası ilk önceliklerinin ne olacağı, en çok tercih etmek istedikleri bölümler için yeterli puan alınamayacakları, istedikleri bölüme girememesi durumunda ne yapacakları, tercih etmek istedikleri bölümü seçerken dikkate aldığı faktörler, üniversiteye gitmelerini engelleyecek muhtemel nedenler ele alınmaktadır.

2.1. Öğrencilere Üniversite Sınavına Hazırlanma Durumları

Örnekleme oluşturan İHL kız öğrencilerin üniversiteye hazırlanma durumlarına ait bilgiler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

²⁴ Şener Büyüköztürk, *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, 17. Baskı (Pegem Akademi, Ankara, 2012), 168; Ali Balcı, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*, 7. Baskı (Ankara: Pegem Akademi, 2009): 112.

²⁵ Milli Eğitim Bakanlığı, "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi", *Tebliğler Dergisi*, Mart 2007/2594, erişim 13 Ekim 2018, <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/589.pdf>.

²⁶ Elazığ Valiliğinin 24.04.2019 tarihli 79137285-605.01-E.8172400 sayılı onayı.

Tablo 1: Öğrencilerin Üniversiteye Hazırlanma Durumları

Hazırlanma Durumu	f	%
Hazırlanıyorum	119	54,1
Kısmen Hazırlanıyorum	83	37,7
Hazırlanmıyorum	18	8,2
Toplam	220	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi kız öğrencilerin %54,1’i üniversiteye hazırlandığını belirtirken, %37,7’si kısmen hazırlandığını, %8,2’si ise hazırlanmadığını ifade etmiştir. Bu bulgulara göre İHL son sınıfta öğrenim gören kızların büyük bir çoğunluğunun üniversite sınavına hazırlandığı görülmektedir.

2.2. Öğrencilerin Üniversite Yönelimleri

İmam hatip lisesinde öğrenim gören son sınıf kız öğrencilerinin mezuniyet sonrası ilk önceliklerinin ne olacağıyla ilgili sorulan soruya verilen cevaplar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: İmam Hatip Lisesinden Sonraki İlk Öncelik

İlk Öncelik	f	%
Üniversiteye devam etmek	205	93,2
Kur’an Kursu öğreticiliği yapmak	8	3,6
Açıktan üniversite okumak	4	1,8
Farklı bir işte çalışmak	2	0,9
Başka	1	0,5
Toplam	220	100

Tabloda da görüldüğü gibi öğrencilerin %93,2 gibi büyük bir kısmı üniversiteye devam etmeyi düşündükleri, %3,6 ile Kur’an Kursu öğreticiliği yapmak istedikleri, %1,8’i ise açıktan üniversite okumak istedikleri görülmektedir. Açık uçlu başka seçeneğini işaretleyen bir öğrenci ise “*Evlenmeyi düşünüyorum (97. Anket)*” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Bu bulgulara göre imam hatip lisesi mezun konumunda olan

kız öğrencilerin büyük ölçüde (%93,2+%1,8) üniversite eğitimine devam etmek istedikleri görülmektedir.

Araştırmada, öğrencilerin üniversiteye gitmek isteme durumunda öncelikli tercihlerinin ilahiyat fakültesi olup olmadığını belirlemek için ilk beş tercihinde yazmayı düşündükleri fakülteler açık uçlu olarak sorulmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar araştırmacı tarafından analiz edilmiş ve öğrencilerin %29,5'inin ilk beş tercihi arasında ilahiyat fakültesine yer verirken, %70'i ilk beş tercihine ilahiyat fakültesi yazmadığı görülmüştür. Dolayısıyla İHL mezun konumunda olan kız öğrencilerin yaklaşık üçte biri ilahiyat fakültesine öncelik verdiği, ortalama üçte ikisinin ise farklı bölümlere öncelik vermeyi düşündüğü görülmektedir. Bulgulara ait bilgiler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Öğrencilerin İlk Beş Tercihindeki Öncelikli Bölümler

İlk Beş Tercih	f	%
İlahiyat/İslami İlimler	65	29,5
Diğer Bölümler	154	70
Cevapsız	1	0,5
Toplam	220	100

Öğrencilerin en çok tercih etmek istedikleri bölümlerle ilgili yeterli puan alıp alamayacaklarıyla ilgili soruya verdikleri cevaplar Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: En Çok Tercih Etmek İstedikleri Bölümler İçin Yeterli Puan Alma Algıları

Yeterli Puan Alma Algısı	f	%
Evet alabilirim	90	40,9
Bir sonraki yıl alabilirim	86	39,1
En çok tercih etmek istediğim bölümler için olmasa da diğerleri için alırım	31	14,1
Hayır alamam	12	5,5
Cevapsız	1	0,9
Toplam	220	100

Tablo 4’te de görüldüğü gibi İHL mezun konumundaki kız öğrencilerin %40,9’u en çok tercih etmek istedikleri bölüm için yeterli puanı alacağını belirtirken, %39,1’i ise bir sonraki yıl alacağını ifade etmektedir. Öğrencilerden %14,1’i ise en çok tercih etmek istediği bölümler için olmasa da diğerleri için alabileceğini belirtmiştir. Bu bulgulara göre öğrencilerin büyük bir kısmı (%80) istedikleri bölümler için puan alabileceğine inanmaktadır.

Öğrencilere istedikleri bölüme girememe durumunda ne yapacakları sorulmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: İstenen Bölüme Girememe Durumunda Ne Yaparsınız?

	f	%
Bir sonraki yıl tekrar sınava girerim	175	79,5
Puanımın yettiği diğer bölümlerden birini tercih ederim	30	13,6
Bir işe girip çalışırım	11	5,0
Açık öğretimden devam ederim	6	2,7
Yurt dışında okurum	3	1,4
Başka	1	0,5

Tablo 5’te de görüldüğü gibi öğrenciler istenen bölüme girememe durumunda %79,5’i bir sonraki yıl tekrar sınava gireceklerini belirtirken, %13,6’sı puanının yettiği bölümlerden birinin tercih edebileceğini ifade etmiştir. %5’i ise bir işe girip çalışabileceğini belirtmiştir. Bu bulgulara göre öğrencilerin beşte dördümlük bir kısmının en çok girmeyi istedikleri bölümler için ısrarcı olduğu görülmektedir. %5’lik kısım dışarıda tutulduğunda, öğrencilerin %95’inin bir şekilde üniversite okumak istedikleri görülmektedir. Başka seçeneğini işaretleyen 1 öğrenci ise “*Evlenmeyi düşünüyorum* (88. Anket)” şeklinde görüşünü belirtmiştir. Bu soruya verilen cevaplar, bir önceki soruya verilen cevaplarla tutarlılık göstermektedir.

Öğrencilerin tercih etmek istedikleri bölümü seçmelerine etki edecek etkenler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6: Öğrencilerin Tercih Etmek İstedikleri Bölümü Seçerken Dikkate Aldıkları Faktörlere Verdikleri Puanların Dağılımı (10 en yüksek puan, 1 en düşük puan)

Dikkate Alınan Faktörler	f	m
Üniversite sınavından aldığım puan	171	8,6
İlgi ve yeteneğim	178	8,0
Üniversite sonrası iş olanağı	161	7,7
Ailemin isteği	149	5,1
Yaşadığım şehir	142	4,9
Cinsiyetim	135	4,0
İHL okumuş olmam	142	3,1

Öğrencilerin tercih etmek istedikleri bölümü belirlerken dikkate aldıkları faktörlerin puanlarının ortalaması alındığında, öğrencilerin tercih etmek istedikleri bölümü belirlemede öncelikli faktörün sınavda aldıkları puan olduğu anlaşılmaktadır. İkinci olarak ilgi ve yeteneğin etkili olduğu, üçüncü olarak ise üniversite sonrası iş imkânı olduğu görülmektedir. Araştırmada dikkat çekici bir bulgu ise İHL kızlarının cinsiyet ve İHL okumuş olmayı üniversite tercihlerinde bir engel olarak görmemeleridir. Bu bulgulara göre İHL kız öğrencilerinin gitmek istedikleri bölümleri belirlemelerinde sınavda alacakları puan, ilgi ve yetenekleri ve iş imkânı olduğu söylenebilir.

İHL’de öğrenim gören kız öğrencilerin üniversiteye gitmelerini engelleyen faktörlerin neler olduğunu belirlemek için sorulan soruya 1 ile 10 arasında puan vermeleri istenmiştir. Öğrencilerin her bir maddeye verdikleri puanların ortalaması alındığında elde edilen bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7: Öğrencilerin Üniversiteye Girişini Engelleyen Faktörlere Verdikleri Puanların Dağılımı (10 en yüksek puan, 1 en düşük puan)

Engel Durumları	f	m
Sınav sistemi	166	7,9
Sınava yeterince hazırlanamamam	161	6,8

İHL’de eğitimin yetersiz oluşu	147	6,4
Yeterince rehberlik hizmeti alamamam	148	6,1
İHL’de okumuş olmam	144	5,1
Kendi yeteneğim	141	4,8
Arkadaş ortamı ve olumsuz çevre	147	4,6
Ailevi nedenler	141	3,9
Ailemin ekonomik durumu	138	3,8
Cinsiyetim	125	2,6

Öğrencilerin üniversiteye gitmelerini engelleyen faktörlere karşılık gelen her bir ifadeye verilen puanların ortalaması alındığında, “sınav sistemi” faktörüne, 7,9 puan; “sınava yeterince hazırlanamamam” faktörüne ise 6,8 puan verilmiştir. Bu iki maddeye en yüksek puanın verilmiş olması, İHL kız öğrencilerinin de diğer liselerde okuyan öğrenciler gibi sınav kaygısı güttüklerini göstermektedir.

Öğrencilerin verdikleri puanlara göre öne çıkan diğer faktörler sırasıyla şöyledir: “İHL’de eğitimin yetersiz oluşu” 6,4 puan; “yeterince rehberlik hizmeti alamamam” 6,1 puan; “İHL’de okumuş olmam” 5,1 puan. Bu bulgulara göre öğrenciler okudukları okulu üniversiteye girişte bir engel olarak görmektedirler. Yine öğrencilerin cinsiyetleri ve ailelerini üniversiteye gitmelerinde bir engel olarak görmemeleri de araştırmada elde edilen dikkat çekici bir bulgudur.

Sonuç, Tartışma

İHL son sınıf kız öğrencilerinin yükseköğretime yönelimlerini belirlemek amacıyla 2018-2019 eğitim öğretim yılı sonunda Elazığ ili örnekleminde yapılan çalışmaya 220 kız öğrenci katılmıştır.

Araştırmaya katılan kızların büyük çoğunluğunun (%54,1+%37,7) üniversite sınavına hazırlandığı görülmüştür. Öğrencilerin tamamına yakınının (%93,2+1,8) İHL sonrası önceliklerinin üniversiteye devam etmek olduğu tespit edilmiştir. Az bir kısmının (%3,6) ise Kur’an Kursu öğreticiliği yapmayı planladığı anlaşılmaktadır. Bu bulgular

Dikbıyık'ın²⁷ yaptığı çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Korkmaz'ın²⁸ yaptığı araştırmada da İHL öğrencilerinin tamamına yakınının üniversiteye devam etmeyi düşündükleri belirtilmektedir. Bu bulgulara göre İHL son sınıf kız öğrencilerinin mezuniyet sonrası önceliklerinin üniversite eğitimi almak olduğu söylenebilir. Yine bu sonuçlara göre hem mesleğe hem yükseköğretime öğrenci hazırlayan imam hatip liselerinin kız öğrenciler için üniversiteye hazırlayıcı yönünün daha ön plana çıktığı anlaşılmaktadır.

Araştırmada öğrencilerden biri ilk öncelikli tercihinin evlenmek olduğunu bir diğersinin ise kazanamaması durumunda evlenmeyi düşündüğünü ifade etmiştir. Ataç'ın İHL mezunu kadınlarla (n=22) yaptığı araştırmada²⁹ İHL, verilen eğitim ile kızların sosyal birincil rollerinin anne olduğu ideal dinî-muhafazakâr kadın profili oluşturulmaya çalışıldığı ileri sürülmektedir. Fakat bu araştırmanın bulgularında kızların önceliklerinin evlilik değil üniversite olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Sali'nin yaptığı araştırmada da İHL'li kızlar ilim öğrenme ve kendini geliştirme isteklerine vurgu yapmaktadırlar.³⁰ Dolayısıyla İHL, verilen eğitimin ataerkil bir anlayışı ön plana almadığı, kızların kendini yetiştirme ve geliştirmesine öncelik veren bir eğitim anlayışına sahip olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin %29,5'i ilk beş tercihinde ilahiyat fakültesine yer vermeyi düşünürken, %70'i ilk beş tercihinde ilahiyat fakültesine yer vermeyi düşünmemektedir. Dikbıyık'ın³¹ yaptığı çalışmada kız öğrencilerin %29,55'i ilahiyat fakültesine gitmeyi planlamaktadır. Aşlamacı'nın yaptığı çalışmada ise İHL öğrencilerinin en fazla okumak istedikleri alanlar içerisinde ilahiyat fakültesi %23,4 oranında

²⁷ Dikbıyık, "Eyüp Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Üniversite Yönelimleri Üzerine Bir Değerlendirme".

²⁸ Korkmaz, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri".

²⁹ Alara Ataç, *Reconstruction of Female Subjectivity in Turkey: Neoconservatism and İmam Hatip Schools* (Ankara: Middle East Technical Universtiy, The Graduate School of Social Sciences, Master Thesis, 2019).

³⁰ Esra Sali, *İmam Hatip Liselerindeki Kız Öğrencilerin Sorunları ve Beklentileri* (Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019).

³¹ Dikbıyık, "Eyüp Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Üniversite Yönelimleri Üzerine Bir Değerlendirme".

iken, kız öğrencilerde bu oran %20,9'dur.³² Geçmişte yapılan araştırmalar ile³³ güncel araştırmaların bulgularında da³⁴ İHL öğrencilerinin ilahiyat fakültelerine yönelmedikleri görülmektedir. Bu bulgulara göre imam hatip lisesinde öğrenim gören kızların büyük çoğunluğu ilahiyat fakültesine gitmeyi düşünmediği söylenebilir. Fakat ilahiyat programlarının yarıdan fazlasının kız öğrenci olması ve öğrencilerin yarısından fazlasının imam hatip lisesi mezunu olması³⁵ öğrencilerin düşüncelerinin sınav puanı ile değiştiğini göstermektedir. Nitekim öğrencilerin tercih etmek istedikleri bölümü seçerken dikkat edecekleri en önemli faktörün üniversite sınavından alacakları puan (Tablo 6) olması da bunu desteklemektedir.

Katılımcıların en çok tercih etmek istedikleri bölümler için yeterli puan alacağını düşünenlerin oranı %40,9 iken, "bir sonraki yıl alabilirim" diyenlerin oranı %39,1'dir. Bu bulgulara göre öğrencilerin beşte dördlük bir kısmı (%80) üniversiteye girmek için kendilerini yeterli gördükleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerin bu konuda ısrarlı oldukları, "istediğiniz bölümü kazanamasanız ne yaparsınız?" sorusuna %79,5'lik kısmı "bir sonraki yıl tekrar sınava girerim" şeklinde cevap vermiştir. Bu bulguya göre kızların üniversiteye gitme noktasında kararlı oldukları görülmektedir. Aşlamacı'nın yaptığı araştırmada da kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre üniversiteye gitmek istedikleri bölüm konusunda daha kararlı oldukları görülmüştür.³⁶

³² Aşlamacı, *Öğrenci ve Öğretmenlerine Göre İmam-Hatip Liseleri: Profiller, Algılar, Memnuniyet, Aidiyet*, 32; İbrahim Aşlamacı, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Meslek Dersi Öğretmenlerinin Yeterliklerine İlişkin Algıları", *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 11/22 (2018): 96; İbrahim Aşlamacı -Emrah Eker, "İmam Hatip Öğrencilerinin Okul Aidiyet ve Dinî Tutum Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi". *Değerler Eğitimi Dergisi*, 14/32 (2026): 19.

³³ Cebeci, "İmam Hatip Liselerinden Mezun Olanların Yönelişleri ve Sebepleri".

³⁴ Yusuf Batar, "İmam Hatip Lisesinde Çalışan Rehber Öğretmenlerin Öğrencilerin Beklenti ve Sorunlarına İlişkin Tespitleri", *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 10/2 (2019):391; Nevzat Gencer, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Okul Aidiyet Duygusu (Çorum Örneği)", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 21/39 (2019): 164.

³⁵ Recep Uçar, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Profili, Akademik Eğilimleri ve Aldıkları Eğitime İlişkin Memnuniyet Algıları (İnönü Üniversitesi Örneği)", *İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (2017): 119-121; Öcal, *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Din Eğitimi*, 230; Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, 296.

³⁶ Aşlamacı, *Öğrenci ve Öğretmenlerine Göre İmam-Hatip Liseleri: Profiller, Algılar, Memnuniyet, Aidiyet*, 32.

Öğrencilerin tercih etmek istedikleri bölümü seçerken dikkate aldıkları en önemli faktörlerin üniversite sınav puanı, ilgi ve yetenek ve üniversite sonrası iş imkânı olduğu görülmektedir. Dikbiyık'ın³⁷ yaptığı çalışmada ise “idealizm ve kendini gerçekleştirme isteği”nin (%53,6) ön plana çıktığı saptanmıştır. Öğrencilerin bölüm seçerken cinsiyetlerini ve İHL'de okumuş olmalarını dikkate almadıkları görülmektedir.

Öğrencilerin üniversiteye gitmesini engelleyen en önemli faktörler arasında; sınav sistemi, sınavı yeterince hazırlanamama, rehberlik hizmetinin yeterli olmaması ve İHL'deki eğitim yer almaktadır. Dikbiyık'ın³⁸ yaptığı çalışmada da lisedeki eğitimin yetersizliği (%53,76) ve sınav sisteminin (%31,72) ön plana çıktığı görülmektedir. Öğrencilerin üniversiteye gitmelerini engelleyen faktörler arasında sınav sistemi ve kendi okullarını görmeleri, okulun öğretim programının etkisinden kaynaklı olabilir. Öğretim programının cinsiyet açısından incelenmesi başka bir çalışma konusu olduğundan burada değinilmeyecektir, fakat genel anlamda imam hatip liselerinde ortalama %30-40 meslek dersleri, %60-70 kültür derslerinden oluşan bir program uygulanmaktadır.³⁹ İHL öğretim programında yer alan meslek derslerinden üniversiteye giriş sınavında hiçbir soru sorulmaması, öğrencilerin üniversiteye gitmelerinde sınav sistemini ve okudukları okulu üniversiteye gitmelerine engel görmelerinde haklılık payı olduğu söylenebilir. Öğrencilerin ailelerini, ailelerinin maddi durumunu ve cinsiyetlerini üniversite eğitimi alma noktasında engel olarak görmemeleri de araştırmanın dikkat çekici bir başka sonucudur.

Sonuç olarak İHL son sınıfta öğrenim gören kız öğrencilerin tamamına yakınının üniversite eğitimi almak istediği, fakat sınav sisteminin ve okudukları okulun programının buna olumsuz etki ettiğini düşündükleri söylenebilir.

³⁷ Dikbiyık, “Eyüp Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Üniversite Yönelimleri Üzerine Bir Değerlendirme”.

³⁸ Dikbiyık, “Eyüp Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Üniversite Yönelimleri Üzerine Bir Değerlendirme”.

³⁹ Öcal, *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Din Eğitimi*.

KAYNAKÇA

- Acuner, H. Yusuf. *Paydaşlarına Göre Bir Durum Analizi*. Rize: STS Yayınları, 2016.
- Aşlamacı, İbrahim – Eker, Emrah. “İmam Hatip Öğrencilerinin Okul Aidiyet ve Dinî Tutum Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”. *Değerler Eğitimi Dergisi* 14/32 (2026): 7-38.
- Aşlamacı, İbrahim. “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Meslek Dersi Öğretmenlerinin Yeterliklerine İlişkin Algıları”. *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 11/22 (2018): 87-106.
- Aşlamacı, İbrahim. *Öğrenci ve Öğretmenlerine Göre İmam-Hatip Liseleri: Profiller, Algılar, Memnuniyet, Aidiyet*. İstanbul: Değerler Eğitim Merkezi, 2017.
- Ataç, Alara. *Reconstruction of Female Subjectivity in Turkey: Neoconservatism and İmam Hatip Schools*. Ankara: Middle East Technical Universtiy, The Graduate School of Social Sciences, Master Thesis, 2019.
- Ayhan, Halis. *Türkiye’de Din Eğitimi*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 2014.
- Balcı, Ali. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. 7. Baskı. Ankara: Pegem Akademi, 2009.
- Batar, Yusuf. “İmam Hatip Lisesinde Çalışan Rehber Öğretmenlerin Öğrencilerin Beklenti ve Sorunlarına İlişkin Tespitleri”. *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 10/2 (2019): 381-521.
- Budak, Hatice. “TEOG Sınavında Başarılı Olan Öğrencilerin İmam Hatip Lisesini Tercih Nedenleri ve Sosyal Kimlik İnşa Sürecinde İmam Hatip Lisesinin Rolü”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 12/64 (2019): 438-459.
- Büyüköztürk, Şener. *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. 17. Baskı. Ankara: Pegem Akademi, 2012.
- Büyüköztürk, Şener-Kılıç Çakmak, Ebru- Akgün, Özcan Erkan, Karadeniz, Şirin-Demirel, Funda. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2012.
- Cebeci, Suat. “İmam Hatip Liselerinden Mezun Olanların Yönelişleri

- ve Sebepleri”. *Türkiye’de Din Eğitimi ve Öğretimi* 109-115. İstanbul: İslam Medeniyeti Vakfı, 1993.
- Cebeci, Suat. *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye’de Din Eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2005.
- Çınar, Fatih. “İmam Hatip Liselerinden Beklentiler”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11/60 (2018): 1307-9581.
- Dikbiyık, Coşkun. “Eyüp Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Üniversite Yönelimleri Üzerine Bir Değerlendirme”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 4/33 (2016):183-200.
- Erder, Sema. *Kentsel Gerilim*. Ankara: Umag Yayınları, 1997.
- Gencer, Nevzat. “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Okul Aidiyet Duygusu (Çorum Örneği)”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 21/39 (2019): 149-172.
https://www.wikiwand.com/tr/Nüfuslarına_göre_ülkeler_listesi. Erişim, 1 Ekim 2019.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 20. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2009.
- Korkmaz, Mehmet. “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri”. *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1(16):7-40.
- Milli Eğitim Bakanlığı. “Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi”. *Tebliğler Dergisi*, Mart 2007/2594. Erişim 13 Ekim 2018. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/589.pdf>.
- Milli Eğitim Bakanlığı. Erişim, 27 Eylül 2019.https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/06141052_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2018_2019.pdf.
- Öcal, Mustafa. “İmam Hatip Liselerinde Din Eğitimi”. Editör Mustafa Köylü-Nurullah Altaş, 224-267. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2014.
- Öcal, Mustafa. “Türk Hukuk Mevzuatında Din Eğitimi ve Öğretiminin Yeri ve Uygulama Biçimi”. *Avrupa Birliği Sürecinde Dinî Kurumlar ve Din Eğitimi*. Editör İlyas Çelebi. 511-563. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2007.

- Öcal, Mustafa. *100. Yılında İmam Hatip Liseleri (1913-2013)*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2013.
- Öcal, Mustafa. *İmam-Hatip Liseleri ve İlköğretim Okulları*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 1994.
- Öcal, Mustafa. *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Din Eğitimi*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2017.
- Önen, Engin. "Din, Devlet ve Toplum İlişkileri Bağlamında Dini Eğitime Yönelen Kız Öğrenciler Sorunu". *Sosyoloji Dergisi Gençlik Özel Sayısı*, 2003:107-114.
- Özdemir, Şuayip-Karateke, Tuncay. "Öğrencilerin İmam Hatip Liselerini Tercih Etme Nedenleri (Elazığ Örneği)". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 45 (Aralık 2018): 5-33.
- Özgür, İren. *İmam Hatip Okulları İnanç, Siyaset ve Eğitim*. Çeviren Hazal Yalın-Egemen Özkan. İstanbul: Kitap Yayınevi, 2015.
- Parmaksızoğlu, İsmet. *Türkiye'de Din Eğitimi*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1966.
- Sali, Esra. *İmam Hatip Liselerindeki Kız Öğrencilerin Sorunları ve Beklentileri*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Sevinç, Bilal. "Survey Araştırması Yöntemi". *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. 3. Baskı. Editör Kaan Böke. 231-272. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2011.
- Türkiye İstatistik Kurumu. "Nüfuz ve Demografi". <https://biruni.tuik.gov.tr/yayin/views/visitorPages/index.zul>. Erişim: 27 Eylül 2019.
- Uçar, Recep. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Profili, Akademik Eğilimleri ve Aldıkları Eğitime İlişkin Memnuniyet Algıları (İnönü Üniversitesi Örneği)". *İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (2017):105-178.
- Ünsür, Ahmet. *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005.